

Informationsmaterial om Demens

Förord

Idag forskas det mycket kring bakomliggande orsaker till demenssjukdomarna, utvecklandet av läkemedel och omvårdnad. Omvårdnadsforskningen är ett område som blir allt större beroende på att sjukdomen inte går att bota i dagsläget. Stora områden inom omvårdnadsforskningen är hur man bemöter en demenssjuk person och ser personen bakom sjukdomen samt olika former av stöd för personalen i deras arbete.

Utgångspunkten i arbetet är att sammanställa ett material som innehåller information om demens ur olika aspekter från de senaste fem åren. Men även äldre litteratur har tagits med när det ansetts värdefullt. En avgränsning har även gjorts genom att enbart ta med svensk litteratur för att materialet ska kännas lättillgängligt för alla. Ett undantag är avhandlingen: "Singing, background music-events in the communication between persons with dementia and their caregivers". Det är en avhandling på engelska med en svensk sammanfattning som ger en överskådlig bild av innehållet. Den visar att det kan finnas populärvetenskapliga sammanfattningar på svenska i avhandlingar som ges ut på engelska.

Som specialistundersköterska inom demens har jag haft möjligheten att arbeta med olika projekt inom demensvården. Bland annat har jag startat nätverk för omsorgspersonalen inom demensvården i de halländska kommunerna och ett regionalt demensnätverk, varit med i det nationella genombrottsprojektet "En Bättre Demensvård" och är nu verksam i ett demensteam.

Detta material har tagits fram för att stödja och inspirera personalen till att inhämta kunskaper och följa utvecklingen inom demensvården. Tanken är också att det skall utgöra ett arbetsmaterial för det regionala demensnätverket i Halland.

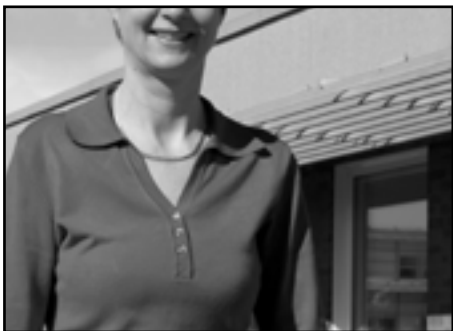
För att söka information har olika sökmotorer på Internet som Google, Yahoo, Alta Vista och Eniro använts. Internetreferenserna var aktuella under november-december 2005.

Vidare har information inhämtats från kommunbibliotek och högskolebibliotek

Avslutningsvis vill jag tacka Helle Wijk, leg sjuksköterska och medicine doktor för alla tips och värdefulla synpunkter på materialet. Jag vill också tacka Mia Jormfeldt, utvecklingsledare på FoU/Åldreomsorg, Region Halland för stöd och hjälp i samband med mitt arbete.

Halmstad 2006-01-10

Eva Persson

Innehåll

Förord

Litteratur	1
Demenssjukdomar	1
Bemötande/Förhållningssätt	2
Metod/Aktiviteter	4
Kost/Måltidssituationer	7
Att låna Litteratur	8
Internet	9
Organisationer/Myndigheter	10
FoU centra inom äldreomsorgen	13
Befolkningsundersökningar	15
Anhörigföreningar	15
Hjälpmedel	17
Läkemedel	18
Utbildning	21
Index	23

Litteratur

DEMENS SJUKDOMAR

Om demens

Gunilla Armanius Björlin, Barbro Beck-Friis, Karin Sparring Björkstén, Anders Wimo m.fl. (2002), Andra upplagan, Liber AB Stockholm

Boken ger svar på många frågor om demens. Ett avsnitt i boken innehåller demenssjukdomar, vård och behandling. Den delen beskriver omvårdnaden med vardagslivets aktiviteter, möjligheter och begränsningar. Här beskrivs det viktiga samspelet mellan vårdare och vårdtagaren. Hur man kan gå tillväga när man stöttar aktiviteter eller försöker aktivera personer med demens. En person som uppvisar svårigheter att ta på sig sina strumpor får först verbal hjälp med påminnelse som vid behov åtföljs av att man som vårdare pekar på strumporna. Hjälpen kan utökas med att påbörja aktiviteten till att i sista hand utföra den.

Boken är skriven av författarna som i sitt dagliga arbete är verksamma inom demensvård och omvårdnad, forskning och utbildning.

Något är annorlunda! Om mild glömska, demens och behovet av omsorg

Sara Bergqvist Månsson (2004), Populärvetenskaplig översikt, Hellmans Förlag AB

Forskningen om glömska och demens har gjort stora framsteg under de senaste åren. Boken innehåller en överblick av det aktuella forskningsläget om mild glömska, demens och Alzheimers sjukdom samt vad som kan göras för att bromsa utvecklingen. I boken behandlas frågor som: Varför får man demens? Hur mycket hjälper bromsmediciner? och Hur får man en diagnos?

Författaren har skrivit boken på uppdrag från Forskningsrådet för Arbetsliv och Socialvetenskap (FAS).

Ett minne för livet. Boken om Alzheimers sjukdom

Kristina Fröling (2005), Brombergs förlag AB

Boken handlar om Alzheimers sjukdom med berättelser om människor som lever med sjukdomen eller nära sjukdomen. Ett avsnitt innehåller berättelsen om Henrik som försöker dölja sina begynnande problem med minnet, hans upplevelse av tankar och händelser innan kontakt togs med läkare följt av en berättelse hur hans fru upplever denna tid.

Bokens sista del innehåller bl.a. fakta om minnesfunktionerna och vad som händer i hjärnan vid Alzheimers sjukdom.

Alzheimers sjukdom och andra kognitiva sjukdomar

Jan Marcusson, Kaj Blennow, Ingmar Skoog, Anders Wallin (2003), Andra upplagan, Liber AB Stockholm

Demensområdet har utvecklats mycket och boken ger en övergripande bild av demenssjukdomar. Boken innehåller grundfakta om sjukdomsutvecklingen i hjärnan, utredning och läkemedelsbehandling vid olika demenssjukdomar. Här beskrivs målsättningen med den medicinska behandlingen vid Alzheimers sjukdom, att patienten ska förbättra eller behålla sin funktionsnivå men också hur länge behandlingen bör fortgå. Ett kapitel handlar om demenssjukdomens konsekvenser för den sjuke, anhöriga och personal.

Bemötande i samband med aggressivitet är viktigt. Inled gärna med enkla frågor typ "Hur står det till?". De flesta lyssnar bäst till sitt förnamn, inte efternamnet.

BEMÖTANDE/FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Fånga stunden, hur man bemöter och förhåller sig till personer med demenshandikapp

Britt Almberg, Wallis Jansson (2003), Andra upplagan, Liber AB Stockholm

Boken innehåller baskunskaper om demenssjukdomar, personer med demenshandikapp och deras anhöriga. Stor vikt har lagts vid hur man bemöter och förhåller sig till de människor som drabbas av en demenssjukdom, eftersom ett gott bemötande är en mycket bra medicin. Vid en demenssjukdom försämras förmågan till abstrakt tänkande och då bör samtalet ha en konkret karaktär. Om man t.ex. frågar vilken av klänningarna i garderoben som Anna vill ha, så blir frågan svår att besvara. Det blir lättare om man visar Anna ett par klänningar.

Till de olika kapitlen har aktuell forskning knutits.

Varför vägra Asta duscha? Personlig hygien i demensvård

Gun Aremyr (2002) Liber AB Stockholm

Boken är en av sex böcker som ingår i Astaserien. Böckerna har olika teman som beskriver hur demenstillstånd kan skapa svårigheter i vården av äldre.

När man arbetar med personer som har en demenssjukdom så kan det uppstå problem i samband med dusch. Att inte förstå vad som ska ske kan göra vem som helst orolig och stressad. I boken presenteras en mängd lösningsmöjligheter som har fungerat för flera människor samtidigt som de också kan ge personalen inspiration till att finna nya vägar. En lösning kan vara att undvika rinnande vatten i ansiktet på den demenssjuke. Många får panikkänslor och upplevelsen av att kvävas. Istället kan man tvätta ansiktet med en tvättlapp och duscha resten av kroppen.

Asta i inre och yttre balans - att stödja en person med demens

Gun Aremyr, Solveig Hallin (2005), Liber AB Stockholm

För att en person med demenssjukdom ska få möjlighet till att leva mer eller mindre i balans krävs en kunskap om den unika personen som finns innanför sjukdomen och kännedom om konsekvenserna av demenssjukdomens hjärnskador. Först då kan man utforma miljön kring personen och det personliga stödet på ett bra sätt. Boken innehåller många praktiska råd till närstående och personal som kan underlätta tillvaron för personer med demenssjukdom. Ett råd att tänka på vid erbjudande om promenader är: om man skall orka gå överhuvudtaget, krävs det att det finns något att gå till. Har man inget mål, minskar motivationen till att röra kroppen ytterligare.

Det blir lättare när det blir svårare, råd till personal och anhöriga som vårdar demenshandikappade

Barbro Beck-Friis (2000), Tredje upplagan, Förlagshuset Gothia AB

Boken innehåller många synpunkter och praktiska råd när det gäller vård och omsorg av demenssjuka personer. När den demenshandikappade upprepar samma fråga kan man t.ex. lyssna till musik, titta på bilder eller avbryta frågandet med en enkel fysisk aktivitet. Ett avsnitt handlar om det känslomässiga omhändertagandet, att vårdare måste lära sig att arbeta med kroppsspråket. Vänlig hållning, gester och leende - det är sådant som den demenssjuke förstår.

Att möta personer med demens

Anna-Karin Edberg (red) (2002), Studentlitteratur Lund

Ett möte består av minst två personer och båda påverkar på olika sätt hur mötet blir. Boken innehåller olika dimensioner av mötet; att vara demensdrabbad, att vara personal och att vara anhörig. Omvårdnaden av personer med demenssjukdom handlar till stor del om att i ett möte försöka tolka och förstå vad den andre försöker uttrycka och ha förmåga att se in i den demenssjukes värld. Olika undersökningar visade att bristen på feedback dvs. känslan av att inte riktigt veta hur det man gjorde uppfattades av den andre gjorde vårdandet svårt. Då är det viktigt att personalen istället bekräftar och stöttar varandra i svåra situationer.

Ett kapitel handlar om att känna igen och lindra smärta hos personer med demenssjukdom. Smärta syns bl.a. i ansiktsuttryck, kroppshållning eller förändringar i dagliga aktiviteter, att dra sig undan, sova eller äta sämre.

Asta och hennes närmaste. De anhörigas roll i vården av demenssjuka

Madeleine Geijer Edgren, Berit Rausch (1999), Liber AB Stockholm

Kontakten med närstående är en viktig del i demensvården för personalen. Boken visar olika redskap som kan användas för att bygga upp och vidmakthålla ett gott samarbete med de närstående. Ett avsnitt handlar om det viktiga samtalet, där man bl.a. ger rådet att inleda en fråga med Vad? När? Hur?, för att ge ett större utrymme för öppna svar och komma vidare i samtalet.

När Asta blir arg. Ilska och aggressivitet hos demenssjuka

Kerstin Lundström (2000), Liber AB Stockholm

En demenssjuk person har ofta svårt att hantera sin ilska på rätt sätt och kan inte alltid berätta varför de blir arga. Boken tar upp möjliga orsaker till ilska och ger exempel på hur personal kan bemöta den. När Asta känner sig osäker och övergiven kan hon bli irriterad. Det kan medföra att hon skriker och blir orolig för att ingen vårdare eller anhörig finns i närheten.

I boken finns även ett rapportblad som kan användas vid dokumentation av aggressionsutbrott för att lättare kunna kartlägga och göra något åt situationen.

Asta och hennes rättigheter. Äldres och dementas rättigheter. Vårdgivarnas och personalens skyldigheter

Nils Magnusson (2001), Liber AB Stockholm

I arbetet med äldre och demenssjuka personer är det bra att ha kunskap om vilka regler som gäller för verksamheten och personalen samt vilka rättigheter de gamla och funktionshindrade har enligt lagar och författningar. Ett avsnitt i boken innehåller Socialtjänstlagens bestämmelser om dokumentation. Den ska vara objektiv och saklig, nedsättande värderingar måste undvikas. I avsnittet ” om gåvor” tar man upp att det är viktigt att relationen mellan den enskilde och personalen präglas av ömsesidigt förtroende och inte belastas med förväntningar om gåvor från den enskilde.

Vardag i olika världar. Om dementa och vårdbiträden på tre gruppboenden

Ulla Melin Emilsson (1998), Arkiv förlag

I avhandlingen beskrivs det som händer i vardagen på tre gruppboenden för dementa, med tonvikten på både de dementas och vårdbiträdenas agerande. Att möta personer med demenssjukdomar är inte att likna vid möten med vilka gamla som helst. Tvärsnittet mellan olika verklighetsbilder och olika världar leder till en osäkerhets känsla inför hur man som personal ska agera i stunden. Undersökningen visade bl.a. att de flesta vårdbiträdena var positiva till arbetet men många av dem uttryckte ändå, i både ord och handling, att de hade svårt att orka med. De tre gruppboendenas vardag präglades av en dominerande passivitet där sittande och TV-tittande utgjorde det dominerande inslaget.

Handledning och lärande - i äldreomsorgens vardag

Ulla Melin Emilsson (2004), Studentlitteratur Lund

Boken innehåller erfarenheter och resultat från ett utvecklingsprojekt om handledning för vårdbiträden och arbetsledare på gruppboenden för personer med demenssjukdom. I projektet undersöktes om handledning kan vara ett bra arbets sätt för framtiden. Är handledning en möjlig väg för att ge personal stöd i arbetet och ökad kunskap? Ett kapitel innehåller vårdbiträdenas syn på arbetet, de gamla, sig själva, varandra och handledningen. De har alla olika förväntningar på vad handledning skall kunna bidra med.

Krävande beteenden i samband med demens - förekomst och olika förhållningssätt

Kirsi Skovdahl, (2004), Diss. Department of Neurotec, Centre of Excellence in Elderly Care

Research, Karolinska Institutet, Stockholm, Sweden

I boken presenterar författaren sin avhandling om personer med demens som har krävande beteende. Det övergripande syftet med avhandlingen var att försöka få svar på hur det är att vara vårdare och att kartlägga omfattningen av krävande beteenden och vårdtyngd inom kommunal vård och omsorg. Resultatet från avhandlingen har bland annat visat att kritisk reflektion kan hjälpa vårdare att hitta möjliga lösningar i svåra situationer och att taktill stimulering kan vara ett positivt förhållningssätt till personer som visar aggressivitet.

*Asta i inre
och yttre
balans*

Asta
SERIEN

SOLVEIG HALLIN • LIBER

Att
stödja en
person med
demens

*Min dödsfärd är smärtsam
Att dödas är grus
Satt i dödsfärd minnades jag
Chansen som var skräck
Hörselbehindrad i dödsfärd
Kring dödsfärd*

METOD/AKTIVITETER

Den spröda tonen bortom glömskan. En bok om musikterapi och uttryckande konstterapi

Birgitta Andersson, Inga-Britta Jungeström, (2000), Scannerteknik Linköping

Vi påverkas alla av musiken, en melodi som på något sätt är förknippad med minnet, ger associationer och förstärker upplevelsen. Boken tar upp musikterapi och dess självklara plats i vården och omsorgen. Ett avsnitt handlar om hur författaren går till väga vid en musikstund med demenssjuka och personal. En stor färggrann duk med instrument och stora hattar med blommor på hör till rekvisitan. Alltid är det någon äldre farbror eller tant som tycker det är vackert.

Samvaro med dementa. Råd till anhöriga och vårdbiträden om förhållningssätt

Jane Cars & Birgitta Zander (1999) Förlagshuset Gothia Stockholm

När någon blir dement inträffar en mängd förluster som kan drabba olika funktioner som minne, språk, omdöme och koncentration. En dement person måste få hjälp av sin omgivning att få behålla och få grepp om sin person - sitt jag. Boken beskriver de olika jagfunktionerna, hur de ser ut och hur de kan påverkas vid en demenssjukdom. Den ger vägledning vid förhållningssätt i vardagsituationer med en jagstödande metod.

Ett tidigt handikapp hos den demenssjuke är att han bara kan koncentrera sig korta stunder och lämnar ofta saker halvfärdiga. Exempel på jagstödande förhållningssätt är att inte hoppa snabbt från ett samtalsämne till ett annat när personen har nedsatt koncentrationsförmåga. Dela upp instruktioner i flera moment vid exempel påklädning och ge bara en uppmaning i sänder.

Samtal i äldreomsorgen. Samspelet mellan omsorgspersonal och äldre med Alzheimers sjukdom

Elisabet Cedersund, Claes Nilholm (2000), Studentlitteratur Lund

Samtal, då vi som personal sätter oss ned för att "bara" prata med en person, är ett viktigt redskap i demensomsorgen. Samtalet kan hjälpa oss att se individen bakom sjukdomen.

Boken bygger på ett projekt om samtal mellan äldre människor med demenssymptom och personal i äldreomsorgen. Den beskriver hur personalen tillsammans med de äldre personerna går till väga för att genomföra dessa samtal och hur deltagarna själva finner lösningar på de olika svårigheter som uppstår. Ett vanligt mönster i de flesta samtal är att man pratar om den äldres livshistoria. För lyssnaren kan berättandet erbjuda ett sätt att förstå en medmänniska via hennes berättelser.

Validation - Feilmetoden, hur man hjälper desorienterade äldre-äldre

Naomi Feil (1994), Studentlitteratur Lund 1994

Boken innehåller en beskrivning av vad metoden validation är och hur man använder den i vardagen. I validationsteorin accepteras att personer med demenssjukdom befinner sig i en annan verklighet, t.ex. som ung mamma. Målet är att bekräfta (=validera) de känslor som den demenssjuke upplever som verklighet för att bl.a. återställa självkänslan och minska stressen.

En kvinna vill gå ut och säger ”min mor behöver mig”, genom att svara ”ni är bekymrad. Är er mor ensam” och börja samtala om mamman, kan man som personal validera de känslor som den demenssjuke upplever och utgå från hennes verklighet istället för vår egen.

Reminiscensmetoden, tillämpad i äldrevården

Kerstin Gynnerstedt, Maj - Brith Schartau, (2000) Studentlitteratur Lund

Boken bygger på erfarenheter från ett EU-projekt kring reminiscensarbete i grupp. Begreppet reminiscens innebär enkelt uttryckt ”att tänka högt om gamla tider”. När flera personer är involverade i reminiscensarbetet kan man ”friska upp” minnen som man trodde försvunnit. För personer med demens är grupparbete möjligt bara med relativt små grupper, det skapar en tryggare stämning. Ett kapitel i boken handlar om hur man går till väga när man startar arbetet med reminiscensgrupper. Det kan vara svårt att hitta passande samtalsämnen. Ämnen som fungerar bra är upplevelser under ungdomstiden, de första arbetstillfällena och olika helgtraditioner.

Singing, background music and music-events in the communication between persons with dementia and their caregivers (Sång, bakgrundsmusik och musikstunder i kommunikationen mellan personer med demenssjukdom och deras vårdare)

Eva Götell (2003), Baran Bokförlag, Stockholm

Neurotec Department, Center of Excellence in Elderly Care Research, Karolinska Institutet, Huddinge, Sweden, Department of Health, Science and mathematics, Blekinge Institute of Technology, Karlskrona, Sweden

Boken är en avhandling som innehåller flera olika undersökningar kring hur musik och sång kan vara en väg till kommunikation med demenssjuka personer. Boken är skriven på engelska med en populärvetenskaplig sammanfattning på svenska. En undersökning syftar till att belysa den språkliga kommunikationen mellan personer med grav demenssjukdom och deras vårdare. Resultatet visar att när vårdaren sjöng för eller tillsammans med patienten verkade patienten förstå vad som pågick och vårdaren och

patienten behövde inte tala om det man gjorde. Vårdarsång kan göra att omvårdnadssituationerna blir ”lättare” att genomföra. En undersökning belyste betydelsen av musikstunder, vad som hände före, under och efter.

Låt minnena leva -en handbok i reminiscensmetoden

Lotta Isacs, Helene Wallskär (2004), Förlagshuset Gothia AB

I vardagen samtalar vi ofta med den äldre personen om gamla minnen, eftersom det kan skapa kontakt med dem. Genom reminiscensmetoden kan man fördjupa och utveckla detta arbetssätt på ett mer planerat och medvetet sätt. Det kan göra att kommunikationen med de demenshandikappade förbättras, stärker deras självkänsla och ökar deras känsla av mening i livet. I boken beskrivs reminiscensmetoden som en metod för att stimulera och utforska minnen. Det beskrivs också hur man kan använda minnesväckare t.ex. föremål och stimulerande material för att framkalla minnesglimtar. Man kan också använda olika skapande aktiviteter för att uttrycka sina minnen, t.ex. göra kollage av de äldres egna foton.

Kokbok för aktiviteter inom äldreomsorgen

Inga Micko, Staffan Kleiner (2005), KommunRehab Linköping

Vi har alla behov av en meningsfull vardag med olika aktiviteter. Boken ger med sina härliga bilder många idéer till vad vi personal kan göra när vi har en stund över i vårt arbete. Ett enkelt sätt att förändra den inre miljön är att använda en trädgren som även kan vara en blickfångare. Fäst hängande saker i grenen beroende på årstid och egen fantasi, t.ex. glasprismor, eterneller och kastanjer. Ett avsnitt handlar om hur man aktiverar personer med demenssjukdomar. En bra aktivitet kan stärka deras identitet och självkänsla.

Dans på gränsen. Demensdrabbades kommunikation i dansterapi

Krister Nyström (2002), Pedagogiska institutionen Stockholms universitet, avhandling

Allteftersom sjukdomen utvecklas får den demenssjuke en nedsatt kommunikationsförmåga. Svårigheterna kan till viss del överbryggas genom alternativ kommunikations-sätt. Boken är en avhandling som undersöker om dansterapi kan erbjuda andra vägar till kommunikation för demenssjuka personer. Studien visar att demensdrabbade har kvar lusten och längtan efter att leka och ha roligt. Dansens väsen är att den är kommunikation som involverar alla sinnen. En av deltagarna i studien som hade nedsatt kommunikationsförmåga i talet kunde genom dansen, med rörelser och gester, bidra till gemenskap med de övriga i gruppen.

Goda miljöer och aktiviteter för äldre

Helle Wijk (red) (2004), Studentlitteratur Lund

I boken har kunskap kring goda miljöer och aktiviteter för äldre sammanställts av författare från olika vetenskaper. Exempel på kapitel i boken är: goda och dåliga ljudmiljöer, trädgårdsrum och att skapa mening. Demenssjukdomen medför en rad svårigheter som kan påverka hur vi uppfattar vår omgivning och hur vi kan klara vardagliga aktiviteter. En rätt utformad miljö kan stödja och bevara funktioner och därmed bidra till trygghet och välbefinnande. Boken innehåller förslag på anpassningar, t.ex. att färgat kakel bakom det vita handfatet kan göra att den äldre lättare kan orientera sig. I avsnittet trädgårdsrum skrivs det om vatten som ett viktigt inslag i utomhusmiljön. Vattnen kan porla, brusa och glittra i solskenet. Det är en källa till liv och en förutsättning för vår överlevnad. Troligtvis är vår uppskattning av vatten delvis genetisk betingad.

KOST/MÅLTIDSSITUATIONER

Varför vill Asta inte äta? Måltidssituationer i demensvård

Gen Aremyr (2002), Liber AB Stockholm

Demenssjukdomen påverkar förhållandet till mat och måltider. En demenssjukdom kan t.ex. försämra möjligheten att förstå det man ser, tolka om maten/drycken är varm eller kall och göra det svårt att uppfatta föremål som ligger tillsammans med andra. I boken varvas teori med praktiska lösningar. En möjlighet kan vara att begränsa intrycken genom att enbart lägga fram en sked och en tallrik. Glaset med dryck kan serveras före eller efter måltiden om det stör. Ett avsnitt i boken beskriver BMI (Body Mass Index) det är ett hjälpmedel för att bedöma vuxna personers vikt i förhållande till deras längd.

Mat och kostbehandling för äldre

Livsmedelsverket (2001), Uppsala

Flera olika faktorer bidrar till att en person med demenssjukdom har en ökad risk för undernäring. Genom att öka energiinnehållet i maten kan man motverka detta. I kapitlet "Energi- och proteinrik mat" ges praktiska råd om hur man kan gå tillväga. Gröt blir t.ex. berikad om den kokas på mjölk/gräddmjölk och får en extra smörklick. I avsnittet "kost vid demenssjukdomar" ges praktiska råd och tips som personal kan underlätta måltidssituationen. Ett exempel är att inte använda brokiga dukar eftersom det gör det svårare för personer med demenssjukdom att hitta maten.

Svårigheter att äta

Albert Westergren (red)(2003), Studentlitteratur Lund

Demens ger upphov till många olika ätproblem som kan vara svåra för vårdaren att förstå och hantera. I boken sätts äldres ätande i fokus och den bygger på kunskap från olika vetenskapliga undersökningar. Här kan vi få svar på, varför Anna inte sväljer ner maten?, och olika åtgärder man kan göra för att ge en god omvårdnad vid ätandet. Ett vanligt fel vid matning är att den som matar sitter högre än den som matas. Detta kräver att den som matas lyfter huvudet för att se den som matar och detta ökar risken för felsväljningar eftersom luftvägarna då är mer öppna.

ATT LÅNA LITTERATUR

Kommunbibliotek

I varje kommun finns det ett huvudbibliotek med ett antal filialer. För att få ett lånekort måste du visa upp fotolegitimation. Lånetiden är normalt fyra veckor.

Högskolebibliotek

I Halland finns det två högskolebibliotek för studenter men också för allmänheten. För att få ett lånekort måste du ha fyllt 18 år och visa upp legitimation. Lånetiden är mellan 21-90 dagar om ingen annan låntagare önskar låna boken.

Campusbiblioteket Varberg

Otto Torells gata 16
432 44 Varberg
Tfn. 0340-69 74 46
<http://vbgleer.hh.se>

Högskolebiblioteket Halmstad

Kristian IV:s väg 3
Box 823, 301 18 Halmstad
Tfn. 035-16 17 04
www.hh.se/bibliotek

Sök på Internet

Det går att söka på internet, på webben, efter en bok i olika bibliotekskataloger. Det kostar inget. Libris erbjuder sökning bland fem miljoner titlar på svenska bibliotek och katalogen Hulda är högskolan i Halmstads katalog.

Libris   www.libris.kb.se

Hulda   www.hh.se/bibliotek

HÖGSKOLEBIBLIOTEKET

A black and white photograph of a modern building facade. The building features a prominent dark horizontal band at the top with the text "HÖGSKOLEBIBLIOTEKET" in white, sans-serif capital letters. Below this band is a row of windows. The lower portion of the image is dominated by a large, multi-paned glass window. This window reflects the surrounding environment, including trees and streetlights, while also showing the interior of the building, which is lit with several circular ceiling lights. The overall composition is a low-angle shot, looking up at the building against a light, overcast sky.

INTERNET

Vårdalinstitutet

Vårdalinstitutet har olika "tematiska rum" för att sprida evidensbaserad kunskap och information inom ett område. Ett av rummen är. Leva med demens - att leva med och vårda personer med demens.

Syftet är att sprida kunskap om demenssjukdomarna, vården, anhörigas situation och om hur man kan stödja vårdarna. Man kan läsa texter från olika experter, beskrivningar och länkar till aktuell litteratur och utbildningar mm.

Här finns även studiematerial att ladda ner kostnadsfritt, t.ex. "Att leva med och vårda personer med demens". En studiecirkel riktar sig till personal och en till närstående och anhöriga. Materialet omfattar även en cirkelledarutbildning.

Hemsida: www.vardalinstitutet.net

Demens och omvårdnad Hans Ragneskog

Hans Ragneskog, leg sjuksköterska, doktorand, forskar inom omvårdnad om människor med demens. På sin sida presenterar han en översikt över sin forskning inom bl.a. musik som ett verktyg i vården och olika strategier för att förbättra situationen för människor med tecken på agitation, (rastlöshet, irritabilitet och skrikighet).

Hemsida: hem.passagen.se/hansragn/?noframe

Kontakt nätet för demenskunskap

"Svenska nätverket för demenskunskap" bildades för att sprida kunskap mellan/inom olika yrkeskategorier. Det kommer hela tiden nya rön och ny kunskap om demenssjukdomar så därför behövs en kontinuerlig fortbildning, både av varje yrkeskategori för sig samt "tvärkunskaper" mellan yrkeskategorierna.

Den ökade gemensamma kunskapen är en förutsättning för att hjälpa vårdtagare och närstående på ett professionellt sätt.

Kontakt nätet anordnar lokala och centrala gemensamma träffar och utbildningar i Sverige.

Hemsida: www.demenskunskap.se

Kontaktperson: Olof Rask, demenssjuksköterska

Tfn: 0141-22 59 06

E-post: olof.rask@motala.se

Nätverket för Snoezelen i Sverige

Snoezelens grundidé är att erbjuda en person sinnesstimulering i en anpassad miljö.

Syftet med nätverket är att samla, utveckla och sprida kunskap samt utbyta erfarenheter i hur man arbetar med sinnesstimulering utifrån Snoezelen konceptet. På deras hemsida finns all information med rubriker som Vad är Snoezelen?, Aktuellt och Länkar.

Hemsida: hem.passagen.se/svenskasnoezelen/natverket.htm

ORGANISATIONER/MYNDIGHETER

Socialdepartementet / ”På väg mot en god demensvård”

Ett av Socialdepartementets ansvarsområde är äldrepolitik. De ska bl.a. arbeta för att äldre ska kunna ha tillgång till god vård och omsorg.

På Socialdepartementet har man tillsatt en demensarbetsgrupp som har gett ut rapporten ”På väg mot en god demensvård”. Rapporten beskriver en kartläggning av den svenska demensvården. I rapporten från oktober 2003 listar gruppen 16 förslag som visar vad gruppen anser vara viktigast att genomföra på sikt för att utveckla demensvården. Rapporten kan laddas ner från deras hemsida.

Hemsida: www.social.regeringen.se/sb/d/108/a/421

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen är en nationell expert och tillsynsmyndighet för bl.a. socialtjänsten. De har i uppdrag att på nationell nivå följa upp vård och omsorg om äldre. De har också ansvar för den officiella statistiken.

Under rubriken socialtjänst finns underrubriken äldrefrågor och länk till äldreheten. Här på dessa sidor kan du läsa aktuellt om äldrefrågor, kunskapsmanställningar på centrala områden, resultat av tillsyn och publicerade riktlinjer för vård och behandling. I juni 2005 publicerades t.ex. rapporten ”Länsstyrelsen och Socialstyrelsen granskar demensvård i Västra Götalands län”

Hemsida: www.socialstyrelsen.se/Om_Sos/organisation/Socialtjanst/Enheter/ALD/Nyheter/

Etiksekretariatet för sociala frågor på Socialstyrelsen

När man arbetar med demenssjuka personer ställs man ofta inför etiska ställningstagande, då man ska främja vårdtagarens integritet samtidigt som man ska utföra ett arbete. Etiksekretariatet erbjuder personal att vända sig till sekretariatet med etiska frågeställningar som förekommer i arbetet. Man kan även få hjälp med att formulera en frågeställning. Några av de frågor som kommer in redovisas under rubriken ”Behandlande frågeställningar och svar”. Svaren innehåller juridiska aspekter, lite om rådets diskussion samt en slutsats. En fråga handlar om en demenssjuk man på ett äldreboende. Han vill inte ta sina tabletter utan spottar regelbundet ut dem. För att vara säkra på att han verkligen får sin medicin smular personalen ner medicinen i saftsoppa. Personalen tycker inte att det känns bra att ”lura” i mannen medicinen.

Hemsida www.socialstyrelsen.se/etik

IMS - Institutet för utveckling av Metoder i Socialt arbete, på Socialstyrelsen

Det övergripande uppdraget för IMS är att arbeta för en kontinuerlig utveckling av metoder och arbetsformer inom socialtjänsten. IMS startade 2004 och är knutet till Socialstyrelsen men är en självständig avdelning med en egen styrelse.

De har bl.a. uppdraget att förse det sociala området med systematiska kunskapsöver-

sikter. De syftar till att ge en bättre överblick över den aktuella forskningen och att bidra till värderingen av dess tillförlitlighet. Ett av deras aktuella projekt är att göra en kunskapsöversikt om yngre demenssjuka.

Hemsida: www.socialstyrelsen.se/Om_Sos/organisation/IMS/

Genombrottsprojektet ”En Bättre Demensvård”/ SKL - Sveriges Kommuner och Landsting

En bättre demensvård är en gemensam satsning från Sveriges Kommuner och Landsting samt Socialdepartementet med syfte att förbättra demensvården i landet. Arbetet bedrivs enligt den så kallade Genombrottsmetodiken. Det är en metod för hur man på ett systematiskt och lärandestyrt sätt kan utveckla sitt omsorgsarbete med fokus på vårdtagaren. Metoden vänder sig till den personal som arbetar närmast vårdtagaren.

När man använder Genombrottsmetodiken tar man upp personalens egna idéer för att testa små, enkla saker som kan göras annorlunda. Idéerna dokumenteras i en test-cykkeljournal och prövas/testas så att man vet att de passar den egna verksamheten innan man beslutar att införa den. Resultaten av förändringsarbetet mäts och redovisas i diagram.

Testerna och diagrammen blir ett verktyg som visar att personalen styr och kan påverka vården och omsorgens innehåll. Många i personalen känner sig mer inspirerade i sitt arbete när man arbetar med Genombrottsmetodiken.

På Sveriges kommuner och landstings hemsida finner du slutrapporterna från de 41 team som deltagit i de två nationella projektomgångarna och information om metoden. I Halland är det team Halmstad, Hylte, Falkenberg och Kungsbacka som har varit med. I rapporterna kan du läsa om olika förändringsidéer som har testats under projektiden. I team Halmstad så testade man om motionscyklning kan vara en bra vardagsaktivitet för att minska oron och öka välbefinnandet hos vårdtagarna.

Hemsida: www.demensvard.se

Sunt Liv - arbetsmiljö och hälsa för kommuner och landsting

Sunt liv är ett arbetsmiljöprogram för kommuner, landsting och regioner. Programmet består av en mängd aktiviteter och projekt inom arbetsmiljö och hälsa. Det omfattar allt från informationsinsatser och utbildning till forskning och prevention.

Idebanken

Under rubriken ”Idébanken hittar du en informationsdatabas. Den är till för dig som arbetar med eller är intresserad av utvecklingsarbeten i kommuner och landsting. Databasen innehåller exempel på projekt som handlar om organisation och struktur, arbetsmetoder, nätverk, kompetens och lärande mm. Målet med idebanken är att sprida goda exempel och idéer. Ett projekt i databasen är ”Sinnesstimulering, aktivering och avslappning på demensboende”. Projektet pågår på Solberga äldreboende i Älvsjö i Stockholm.

Hemsida: www.suntliv.nu/AFATemplates/Page.aspx?id=2195

Temaserie: Etik i vård och omsorg

Under rubriken temaserier kan du läsa om Etik i vård och omsorg. Temaserierna innehåller forskningsintervjuer, reportage och faktaserier med länkar, litteraturtips och information om lagstiftning. Här kan du läsa om reportaget "Reflexion viktigt i demensvården" där demensförbundets ordförande Stina-Clara Hjulström ger sina synpunkter inom ämnet.

Hemsida: www.suntliv.nu/AFATemplates/Page.aspx?id=1321

Socialvetenskap

Sidan bevakar nyheter inom forskningsfältet socialt arbete och innehåller länkar till olika forskningssidor. Det är Socialstyrelsen som har gett ekonomiskt stöd till föreningen Forsa för att tillsammans med sociala nätet ta fram webbsidan.

Via forskningsbiblioteket kan du klicka dig fram till specialområdet äldre - demens. Här kan du bl.a. läsa rapporten "Individanpassad skriv- och lästräning för personer med demenssjukdom" av Kathrina Nordell. Två personer med demenssjukdom vid Roknäsgården i Piteå kommun deltog i projektet.

Hemsida: www.socialvetenskap.se

SBU - Statens Beredning för Medicinsk Utvärdering

SBU har regeringens uppdrag att utvärdera olika metoder i vården ur ett samlat medicinskt, ekonomiskt, etiskt och socialt perspektiv. SBU beskriver vilka metoder som sammantaget gör störst nytta och minst skada, och pekar på bästa sättet att hushålla med vårdens resurser. Syftet är att ta fram ett opartiskt och vetenskapligt baserat beslutsunderlag.

En metod som har utvärderats är mjuk massage vid demenssjukdom. Sammanfattningsvis tycks mjuk massage kunna ge upphov till positiva effekter hos gruppen demenssjuka. Studierna är dock för små för att säkra slutsatser ska kunna dras.

Hemsida: www.sbu.se

Forskning.se

Forskning.se är en webbplats om svensk forskning för att väcka intresse för forskning och göra det enklare att hitta och förstå information om forskning. De vill bidra till att forskningsresultat ska komma till nytta i arbetsliv och samhälle. Nyheterna på sidan kan komma från universitet, högskolor, forskande myndigheter, forskningsinstitut mm. Portalen ägs och utvecklas av åtta myndigheter. Genom att söka under fakta och nyheter "demens" kan du läsa om bl.a. Motion i medelåldern kan minska risken för demens, ett pressmeddelande från Karolinska Institutet den 2005-10-04.

Hemsida: www.forskning.se

Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum

Äldrecentrum bildades 1986 av Stockholms läns landsting och Stockholms stad. Cen-

trumet har till uppgift att initiera och genomföra forskning. Forskningen kan indelas i fyra övergripande teman, äldres hälsa, vård och omsorg, folkhälsa och äldre samt minnet i åldrandet. Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum och ARC (Aging Research Center) är två tvärvetenskapliga centra som tillsammans bildar Äldreforskningens hus.

Under rubriken forskning och utveckling får du en forskningsöversikt och kan bl.a. läsa om temat: "minnet i åldrandet". Ett fynd i denna forskning är att personer som kommer att utveckla demenssjukdom uppvisar minnesnedsättning så långt som sju år före diagnos.

Hemsida: www.aldrecentrum.se

Tidskriften: Äldre i centrum

Äldre i centrum är en nationell tidskrift för information om aktuell äldreforskning. Huvudägare är stiftelsen Äldrecentrum. Tidskriften ska fungera som en bro mellan forskning och allmänhet. Varje nummer har ett huvudtema och i nr 2: 2005 var temat Demensvård i praktiken.

Hemsida: www.aldrecentrum.se

FAS - Forskningsrådet för Arbetsliv och Socialvetenskap

FAS bidrar till att vidga kunskaperna om människors arbete och levnadsvillkor. De har ett särskilt samordningsansvar för forskning om bl.a. äldre. Här kan du bl.a. läsa eller ladda ner rapporten "Äldres Livsvillkor och Behov" som innehåller föredrag från konferensen Socialtjänstforum 2005. En av föredragen var "Även sociala faktorer har betydelse för utveckling av demens" av professor Laura Fratiglioni och doktorand Anita Karp.

Hemsida: www.fas.forskning.se

Sociala Nätet

En tjänst på Internet för information om nyheter, kunskap och debatt om socialt arbete och socialpolitik. Man kan också prenumerera på ett nyhetsbrev via e-post. Här kan du länka dig vidare och läsa om en avhandling som studerar samspelet mellan personer med demens och sk störande beteende och deras vårdare av Ulla Hällgren Graneheim.

Hemsida: www.socialanetet.com

FoU-CENTRA INOM ÄLDREOMSORGEN

Det finns FoU-centra över hela landet som arbetar med forskning och utveckling inom äldreomsorgen. De samarbetar med kommuner, landsting, högskolor och universitet.

Här kan vårdpersonal få hjälp med att utveckla sina idéer och medverka i kortare projekt inom vård och omsorg om äldre. Här ges möjlighet att få information om projekt, delta i utbildningar och nätverk för olika yrkeskategorier.

FoU Valfärd - Intresseföreningen för FoU-enheter inom Valfärdsområdet

Intresseföreningen består av FoU-enheter i Sverige som arbetar med inriktning mot bl.a. äldreomsorg. Organisationen skall bland annat ge intresserade inom kommuner och allmänheten en möjlighet att på ett ställe hitta information om FoU-arbete inom Sverige. På deras hemsida kan du klicka dig vidare till olika FoU-center i Sverige och ta del av deras rapporter. Ett exempel är:

Demensnätverk- En kompetensutvecklingsmetod för omsorgspersonal inom demensboenden i Östergötland.

Bertha Ragnarsdottir (2005) Äldrecentrum Östergötland

I rapporten beskrivs bildandet av tre nätverk för personal som arbetar inom demensvård i Östergötland. Syftet med projektet var att se om metoden nätverk skulle kunna fungera kunskapsutvecklande för personal som arbetar inom demensvård. Genom projektet såg man att modellen nätverk kan fungera. Deltagarna har ökat sin kompetens och blev säkrare och tryggare i sin yrkesroll.

Hemsida: www.fouvalfard.org

Fou/Äldreomsorg, Region Halland

I Halland finns FoU Äldreomsorg på Region Halland. Här kan du få information om utvecklingsarbeten i Halland. Deras projekt har bl.a. handlat om: kontaktmannaskap och hjälpmedel vid demenshandikapp.

Morfars batteri håller på att ta slut

Inge Dahlenborg (2004), Demensförbundet Stockholm

Skriften är en hjälpmedelsguide med tips för en lättare vardag för demenshandikappade och deras anhöriga. Guiden är indelad i olika områden som tidsorientering, fritid och stimulans och säkerhet. Ett tips handlar om en person som bor ensam hemma och får matdistribution och/eller extra kvällsmörgås. Personen glömmer bort att maten har kommit. Men hemtjänsten sätter en väckarklocka på ringning bredvid maten innan de går vidare. Projektet har genomförts på FoU Äldreomsorg, Region Halland och getts ut av Demensförbundet.

Hemsida: www.regionhalland.se/Aldreomsorg/FoU

Mia Jormfeldt - utvecklingsledare, tfn. 035-17 98 30

E-post: mia.jormfeldt@regionhalland.se

Per Albinsson - FOU-chef, tfn. 035-17 98 33

E-post: per.albinsson@regionhalland.se

BEFOLKNINGSUNDERSÖKNINGAR

Betulaprojektet

Betulaprojektet är en longitudinell studie (undersökning som följer samma personer under flera år) om våra minnesfunktioner som pågår i Umeå. Projektet startades 1988 under ledning av professor Lars-Göran Nilsson. Man undersöker bl.a. hur minnesfunktioner förändras under vuxenlivet och försöker spåra riskfaktorer för demens. På deras hemsida finns vidare läsning om projektet. Här finns också ett avsnitt som handlar om frågor och svar om åldrande och minne. Du kan också testa ditt minne och jämföra ditt resultat med vad som är normalt inom Betulaprojektet för din åldersgrupp.

Hemsida: www.psy.umu.se/memory/Betula/Betulaprojektet.html

Kungsholmsprojektet

Kungsholmsprojektet är en studie om åldrande och demens. Projektledare är professor Bengt Winblad. Studien omfattar personer födda i Stockholm och startades 1987, totalt har 2 500 personer undersökts vid fem olika tillfällen. Studien har avslutats men projektet fortsätter med bearbetning av insamlade data. Projektet har bidragit till ökad förståelse om demenssjukdomar och gett information om folkhälsan. Flera doktorsavhandlingar har publicerats med data från projektet.

Sedan 1995 pågår det ett tvillingprojekt till Kungsholmsprojektet i Nordanstig i Hälsingland för att kunna göra en jämförelse mellan en äldre befolkning i storstad respektive landsbygd.

Hemsida: (på engelska) www.neurotec.ki.se/doge/kungsholmen/

Information på svenska www.aldrecentrum.se

Harmony

Syftet med Harmony är att kartlägga genetiska och icke genetiska riskfaktorer för demens. Projektledare är professor Nancy Pedersen. Hennes projekt baseras på tvillingar som är med i det svenska tvillingregistret och drivs vid Karolinska institutet och University of Southern California.

Vidare läsning: www.meb.ki.se/twinreg/

ANHÖRIGFÖRENINGAR

Demensförbundet

Demensförbundet är en anhängigförening med lokala demensföreningar. I Halland finns det tre lokala föreningar. Förbundet arbetar bl.a. för att sprida kunskap om demens och stödja forskning och utveckling inom demensområdet.

Medlemskap kostar 150 kr och då får man deras medlemstidning, Demensforum. De har lättlästa tidskrifter och filmer till försäljning. Mer information kan du få på deras hemsida eller genom kontaktpersonerna i de lokala föreningarna.

Exempel på material:

Trädgård, - en möjlighet i all vård.

Inge Dahlenborg (2003), Demensförbundet Stockholm

Demenssjukdomen innebär att man blir beroende av sin omgivning för att klara enkla vardagliga situationer. Detta bidrar till att självförtroendet sjunker och att den negativa stresskänslan ökar. Naturen har en förmåga att ge lugnande upplevelser och kan vara en viktig del i omvårdnaden. Boken innehåller tips och råd vid planering av en trädgård och hur ett år med trädgårdsaktiviteter kan se ut. Ett råd är att tänka på att planera in blickfång som vatten, blommor, fågelbord och regnmätare i trädgården eftersom det ofta skapar liv och uppmärksamhet.

I slutet av minnet finns ett annat sätt att leva - Agneta Ingberg om sitt liv med Alzheimers sjukdom

Birgitta Andersson (2005), Libris, Örebro

Agneta Ingberg har Alzheimers sjukdom och berättar i sin bok hur det är att vara sjuk själv. En dag blev hon osams med en taxichaufför. Han började diskutera vilken bro han skulle välja. Men vet du inte vart du ska? frågade han. Jo det vet jag men jag åker taxi för att jag inte hittar, jag har en demenssjukdom. Plötsligt hittade taxichauffören. Hon vill med boken ge andra som drabbas ord och beskrivningar att känna igen sig i. En bok som hon själv saknade när hon blev sjuk. Hon vill med boken visa att det går att leva ett ganska bra liv om man får diagnosen i ett tidigt skede. Agneta kan inte längre skriva själv därför har hennes vän Birgitta Andersson förmedlat Agnetas berättelse.

Hemsida: www.demensforbundet.se

Halmstad, Hylte, Laholm, Elsa Andersson, telefon: 035-1317 85

Falkenberg, Kungsbacka, Margareta Magnusson, telefon: 0340 - 65 10 14

Varberg, Inge Dahlenborg, telefon: 0340 - 67 78 25

Alzheimerföreningen

Alzheimerföreningen är en anhängigförening som arbetar bl.a. för att ge anhöriga tillfälle till att komma i kontakt med varandra och sprida kunskap om Alzheimers och

andra demenssjukdomar.

De driver ett ungdomsprojekt, ”ung anhörig”, för ungdomar som har en demenssjuk förälder. De har informationsmaterial till försäljning. Medlemskap kostar 200 kr och då får man deras medlemstidning, Alzheimertidningen. Mer information kan du få på deras hemsida eller genom att ringa till Sverigeföreningen i Lund.

Exempel på material:

Valle, Mormor och vaniljsåsen

Britt Peruzzi, Ann-Christine Jernberg (2003) Scampi förlag Stockholm

Boken handlar om mormor Emilia som blir glömsk och barnbarnet Valle. Vi får följa hur Valle hanterar mormors glömska. Ibland frågar mormor ”Känner jag dig? Vem är du?” då påminner Valle henne genom att göra något de alltid gjort tillsammans, som kittlas eller prata om pannkakor. Tillsammans har de fortfarande roligt trots glömskan.

Hemsida: www.alzheimerforeningen.se

Alzheimersföreningen i Sverige

Kristina Westerlund

Telefon: 046-14 73 18

HJÄLPMEDEL

Hjälpmiddelsinstitutet

Hjälpmiddelsinstitutet är ett nationellt kunskapscentrum inom området hjälpmedel och tillgänglighet för människor med funktionshinder.

Under rubriken "Kommunicera och förstå" finns information om hjälpmedel, projekt, statistik, boktips och länkar inom området demens. Här kan du läsa om det pågående projektet Teknik och demens som drivs i samarbete mellan Hjälpmiddelsinstitutet, Alzheimerföreningen i Sverige och Demensförbundet. Projektet syftar till att öka användningen av teknik för personer med en demenssjukdom. De har bl.a. undersökt kontakten mellan en sälrobot (Paro), en taktill värmekatt och personer med en demenssjukdom.

Hemsida: www.hi.se

Centrum för lättläst

Centrum för lättläst arbetar med att göra lättlästa böcker, tidningar och bearbeta information från kommuner och myndigheter till lättläst svenska. De får pengar från staten varje år.

Inom Centrum för lättläst finns LL-förlaget som ger ut böcker med ett enkelt språk som gör det lätt att följa med i handlingen och som kan passa personer med demens. Böckerna har många bilder att prata om och minnas kring.

De arbetar även med att utbilda läsombud inom bl.a. äldreomsorgen. Den som hjälper till med att läsa och förklara kallas läsombud. Under hösten 2005 pågår ett forskningsprojekt med högläsning för fyra personer med demens. Syftet är att undersöka hur personerna i gruppen reagerar under läsningen och om reaktionerna ser olika ut beroende på om texten är lättläst eller inte.

Hemsida: www.lattlast.se

Mun-H-Center

Mun-H-Center är ett nationellt orofacialt kunskapscentrum. Verksamheten finansieras med statliga medel. Hit kan du som t.ex. som vårdpersonal vända dig för att få information och konsultation om hjälpmedel. Hjälpmedel kan sökas under rubriker som äta - dricka, munvård och munmotorik. De har bl.a. dubbeltandborsten Collis Curve till försäljning som rengör tändernas utsidor, insidor och tuggytor samtidigt.

Hemsida: www.mun-h-center.se

Trollreda Hjälpreda

Trollreda resurscenter är en permanent verksamhet inom handikappförvaltningen i Västra Götaland. De har utvecklat en elektronisk databas för begåvningsstödande hjälpmedel på Internet, Trollreda hjälpreda. Den beskriver hjälpmedel och ger tips om bra produkter och anpassningar. Ett tips är: När ska jag gå till bussen? En vanlig dygnstimer kan tända en lampa för att visa att det är dags att ta på ytterkläderna och gå.

Hemsida: www.trollreda.vgregion.se

FalckVital

Hjälpmedelsföretaget säljer hjälpmedel för att man ska kunna klara vardagen, kunna kommunicera och känna sig trygg. De har bl.a. utvecklat en universal fjärrkontroll med stora lätttryckta knappar. Den finns även att köpa hos Elgiganten.

Hemsida: www.falckvital.se

Athena Nordic AB

Under varumärket Spisec trygghetssystem säljer företaget produkter som underlättar livet för demenssjuka personer t.ex. Spisvakt och Trampmatta. Caredo är ett nytt system för den som vårdar någon i hemmet och håller ett vakande öga dygnet runt.

Hemsida: www.athenanordic.se

Komikapp - Rehatek AB

Företaget har hjälpmedel för användare i alla åldrar med behov av bl.a. trygghet och välbefinnande. De säljer dockor med förtrolig blick som kan ge tröst och trygghet. Bolltacket goso förstärker kroppsuppfattningen och kan ge avslappning för demenssjuka personer.

Hemsida: www.komikapp.se

Varsam AB

Företaget har produkter för hjälpmedel, träning, idrott och lek. De har produkter som t.ex. dockor - rubens barn, cd skivor för avslappning och bollar i olika former och färger.

Hemsida: www.varsam.se

LÄKEMEDEL

FASS

På denna sida kan du söka kunskap om olika läkemedel. Antingen söker du direkt på läkemedelsnamnet eller läkemedel vid t.ex. demens. Du får bl.a. information om vad läkemedlet används för, hur det ska förvaras, biverkningar och vad man bör tänka på innan du börjar använda läkemedlet.

Läkarboken har underrubriken vanliga sjukdomar. Där beskrivs aktuell information om t.ex. demenssjukdomar, med rubriker som symtom, utredning och behandling. Läkemedelsuniversitetet på Fass är läkemedelsbranschens gemensamma satsning för utbildning om läkemedel på Internet. Du kan gå en kostnadsfri utbildning på internet som heter Äldre och läkemedel baskurs.

Hemsida: www.fass.se

Läkemedelsverket

Läkemedelsverket är en statlig myndighet under Socialdepartementet och finns i Uppsala. Deras uppgift är att se till att den enskilde patienten och hälso- och sjukvården får tillgång till effektiva och säkra läkemedel.

Genom att använda dig av sökfunktionen kan du få fram vad som är skrivet inom området demens. Här finns rubriker som nyheter och pressinformation, biverkningsinformation, behandlingsrekommendationer och en rubrik för allmänheten.

Du kan bl.a. läsa om en biverkningsuppföljning på Ebixa (memantin), ett läkemedel som godkändes i maj 2002 för behandling av patienter med medelsvår till svår Alzheimers sjukdom. Här finns också läkemedelsverkets rekommendationer för behandling av kognitiv störning vid Alzheimers sjukdom. De behandlingsrekommendationer som presenteras här är omarbetade för att kunna läsas av personer utan medicinsk utbildning.

Hemsida: www.mpa.se

Apoteket

Apoteket AB är ett statligt ägt företag med uppgift att distribuera läkemedel i Sverige. Under rubriken vårdpersonal finns information och tjänster som kan vara till nytta för dig som är yrkesarbetande inom vårdsektorn. Här kan du länka dig vidare till Läkemedelsboken som apoteket ger ut. Boken uppdateras vartannat år. Alla avsnitt av Läkemedelsboken finns som pdf-filer. Du kan läsa dem på nätet eller spara dem på din dator. Ett avsnitt handlar om demens, olika typer av demenssjukdomar, utredning och behandling.

Hemsida: www.apoteket.se

Sjukvårdsrådgivningen

Sjukvårdsrådgivningen är en sajt som innehåller hälso- och sjukvårdsinformation på nätet. Den är gratis att använda och ägare är alla landsting och Apoteket AB.

Här kan man bland annat läsa om sjukdomar, skador och symtom, undersökningar,

behandlingar och läkemedel, hälsa och må bra tips.

En avdelning i sajten är: fråga sjukvårdsrådgivningen och svarsbanken. Hit kan man ställa frågor anonymt och få svar, gratis, inom sju dagar av namngiven vårdpersonal. Svarsbanken innehåller ett urval av de frågor som har kommit in. Redaktionen rekommenderar alltid först en sökning i svarsbanken. Här får man svar direkt.

Hemsida: www.sjukvardsradgivningen.se

Tidskriften: Läkemedelsvärlden

Tidningen ges ut av Apotekar societeten, en ideell och obunden organisation med uppgift att arbeta för ökad kunskap om läkemedel. Läkemedelsvärlden kan därför objektivt och kritiskt granska och bevaka läkemedelsområdet. Genom att söka på demens kan du läsa om forskning, nyheter, debatt mm inom området. Exempel på artiklar är "Psykiska symtom vid Alzheimers sjukdom, svåra att behandla" och "Metaanalys visar begränsad effekt av kolinesterashämmare".

Hemsida: www.lakemedelsvarlden.nu

Janssen - Cilag

Janssen-Cilag är ett läkemedelsföretag. Ett av deras terapiområde är demens. Här kan du bl.a. få information om: vad är demens, omvårdnad och läkemedelsbehandling samt beställa en del informationsmaterial. De ger även ut en tidskrift "Tänkvärt" för personer som arbetar med demens.

Hemsida: www.janssen-cilag.se

Pfizer

Pfizer är ett läkemedelsföretag. Deras verksamhet är koncentrerat till olika behandlingsområde, ett av dem är Alzheimers/Demens. Här finns bl.a. information om demenssjukdomar, deras behandlingar och vanliga frågor om demens med svar. På deras webbplats kan man prenumerera på ett elektroniskt månadsbrev "media om demens" med sammanfattande nyheter som berör demensområdet. De har även en del informationsmaterial som man kan beställa.

Hemsida: www.pfizer.se

Lundbeck

Lundbeck är ett läkemedelsföretag som har specialiserat sig på läkemedel för behandling av sjukdomar i centrala nervsystemet som t.ex. demens och depression. De har information om Alzheimers sjukdom, vem som drabbas, orsaker, symtom och behandling. På deras bibliotek kan du läsa och skriva ut publikationer i PDF-format.

Hemsida: www.lundbeck.se

Novartis Sverige AB

Novartis är ett läkemedelsföretag som marknadsför läkemedel inom bl.a. centrala nervsystemetssjukdomar. Här kan du få information om demenssjukdomarna och beställa en del material.

Hemsida: www.novartis.se

FKS - Forum för Kognitiva Sjukdomar

Novartis stöder webbsidan "Forum för Kognitiva Sjukdomar" som syftar till att tydliggöra möjligheten att behandla kognitiva störningar hos vuxna och ger bl.a. information om aktuell forskning. Sidan är också en officiell kanal för dem som är medlemmar i den Svenska föreningen för kognitiv sjukdom (SKF). De arbetar med att vara en samlad resurs för kommunikation, utbildning och forskning inom området kognitiva sjukdomar.

Hemsida: www.fks.nu

100 mg

100 mg

Företagets namn
Läkemedlets namn
Läkemedlets styrka
Läkemedlets form
Läkemedlets innehåll
Läkemedlets tillverkare
Läkemedlets registreringsnummer

ETT 1 GÅNG
EN ENLIST
TARVA
EDVÅR

ACO
mbin
N

UTBILDNING

KY- Kvalificerad Yrkesutbildning

Utbildningen är en eftergymnasial utbildningsform, som ett alternativ till högskolestudier. Ca en tredjedel av utbildningstiden är i arbetslivet. Utbildningen ger rätt till studiemedel och bedrivs av kommuner, utbildningsföretag och högskolor i samverkan med arbetslivet. På KY myndighetens hemsida kan du gå in och söka efter aktuella utbildningar inom bl.a. demens.

Exempel på utbildningar under 2005 är:

Göteborg: Specialistutbildad undersköterska inom demensvård, 40 poäng

Halmstad: Omvårdnad vid demenssjukdomar, 40 poäng

Helsingborg: Geriatrisk och demensvård, vidareutbildning för usk, 40 poäng

Hemsida: www.ky.se

Silviahemmet

Silviahemmet bedriver utbildningar för olika yrkesgrupper som kommer i kontakt med demenssjuka personer i sitt arbete. Exempel på utbildningar med en viss kostnad är: "Silviasyster, handledning och reflektion och anhörigstöd för vårdpersonal".

Deras verksamhet består även av en dagvård för personer som har en demensdiagnos.

Under länken Forum finns en plattform för samtal mellan anhöriga till demenssjuka personer.

Hemsida: www.silviahemmet.se

Sophiahemmet Högskola

Inom skolan bedrivs utbildningar inom vårdområdet. Bland deras utbildningar finns bl.a. specialistutbildning i demensvård för undersköterskor, halvfart (Silviasyster). Utbildningen är utvecklad i samråd med Silviahemmet och är nätbaserad. Hela utbildningen är på 40 poäng med terminsavgift, det går även att läsa enstaka kurser på 5 poäng.

Hemsida: www.sophiahemmethogskola.se

Hälsöhögskolan i Jönköping

Högskolan bedriver utbildning inom hälsa, vård och socialt arbete. De har en distanskurs som heter "Psykiatri; demenssjukdomar och psykiska funktionsnedsättningar ur ett helhetsperspektiv, 40 poäng.

För att gå kursen krävs en grundläggande högskolebehörighet samt ett års arbete inom vård och omsorg av äldre eller motsvarande.

Hemsida: www.hhj.hj.se

Karolinska Universitetssjukhuset

Karolinska universitetssjukhuset (KU) är ett av nordens största sjukhus och de bedri-

ver forskning, utbildning och sjukvård. En del av forskningen bedrivs i nära samarbete med Karolinska institutet (KI) som är ett medicinskt universitet. I Tema Geriatrik kan du ta del av den forskning som pågår just nu på sjukhuset inom bl.a. Alzheimers sjukdom. Här kan du läsa om ett nytt vaccin mot Alzheimers som testas på Karolinska Universitetssjukhuset.
Hemsida: www.karolinska.se/templates/DivisionStart____54322.aspx

INDEX

Alzheimerföreningen, s.16
Apoteket, s.19
Athena Nordic AB, s.18
Betulaprojektet, s.15
Centrum för lättläst, s.17
Demensförbundet, s.15
Demens och omvårdnad Hans Ragneskog, s.9
Etiksekretariat för sociala frågor på Socialstyrelsen, s.10
Falck Vital, s.18
FAS - Forskningsrådet för Arbetsliv och Socialvetenskap, s.13
FASS, s.18
FKS - Forum för Kognitiva Sjukdomar,s.21
Forskning.se, s.12
FoU Välfärd - Intresseföreningen för FoU-enheter inom Välfärdsområdet, s.14
FoU Äldreomsorg, Region Halland, s.14
Genombrottsprojektet ”En Bättre Demensvård”/ SKL - Sveriges Kommuner och Landsting, s.11
Harmony, s.15
Hjälpmiddelsinstitutet, s.17
Hälsöhögskolan i Jönköping, s.22
Högskolebibliotek, s.8
IMS - Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete, Socialstyrelsen, s.11
Janssen-Cilag, s.20
Komikapp-Rehatek AB, s.18
Kommunbibliotek, s.8
Kontaktnätet för demenskunskap, s.9
Kungsholmsprojektet, s.15
KY - Kvalificerad Yrkesutbildning, s.21
Lundbeck, s.20
Läkemedelsverket, s.19
Läkemedelsvärlden, tidskrift, s.20
Mun-H-Center, s.17
Novartis Sverige AB, s.20
Nätverket för Snoezelen i Sverige, s.9
Pfizer, s.20
SBU - Statens Beredning för Medicinsk Utvärdering, s.12
Silviahemmet, s.21
Sjukvårdsrådgivningen,s.19
Sociala nätet, s.13
Socialdepartementet, s.10
Socialstyrelsen, s.10

Socialvetenskap, s.12

Sophiahemmet Högskola, s.21

Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum, s.13

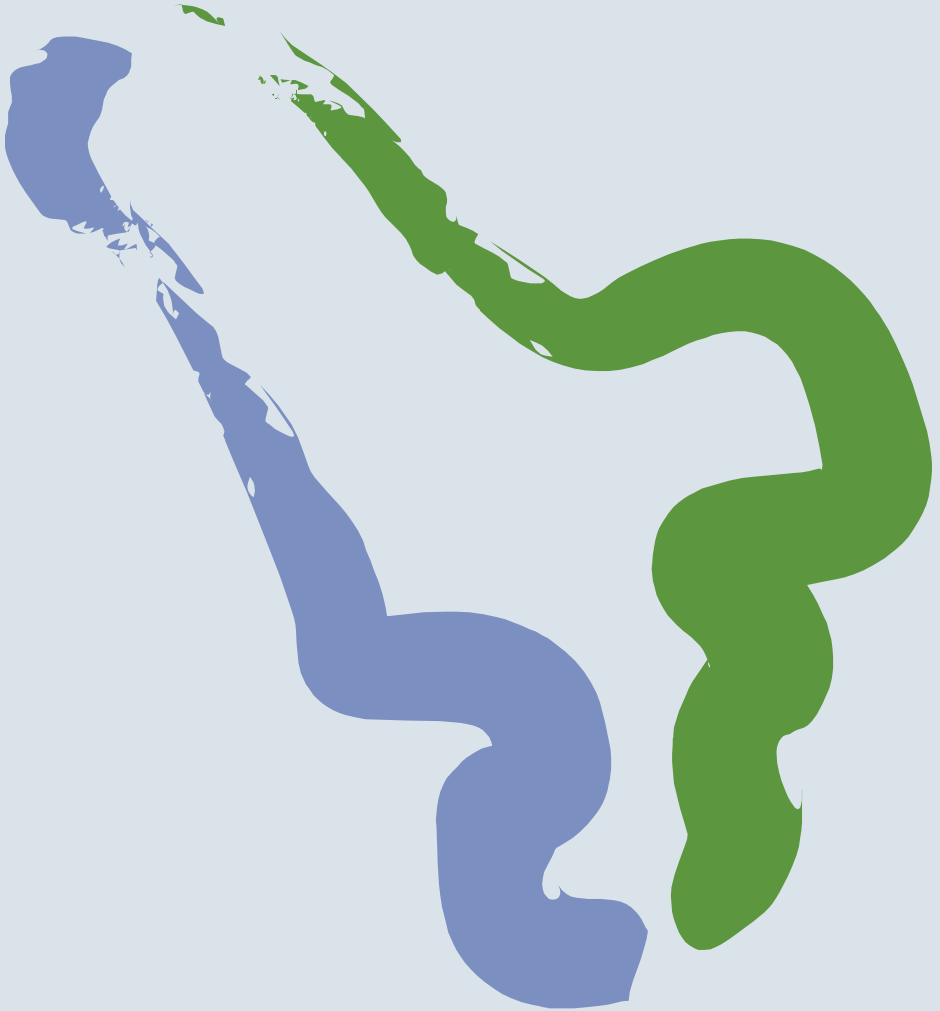
Sunt liv - arbetsmiljö och hälsa för kommuner och landsting, s.11

Trollreda Hjälpreda, s.18

Varsam AB, s.18

Vårdalinstitutet, s.9

Äldre i Centrum, tidskrift, s.13

Region Halland - www.regionhalland.se - 035 17 98 00
Eva Persson - eva.m.persson@halmstad.se - 035 13 94 82